

C.217-220.

9. Шиманська К.В. Облік операцій з надання соціального пакету працівникам підприємства в межах виконання положень колективного договору [Електронний ресурс] / К.В. Шиманська// Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc.../27.pdf

***Аннотація.** Определены проблемы и обоснована необходимость введения социального пакета на предприятии. Изучены сущность и классификация социального пакета, особенности учетно-аналитического обеспечения формирования социального пакета и отражение в отчетности информации о нем. Предложены пути усовершенствования документального оформления и отражения в бухгалтерском учете операций, связанных с предоставлением социального пакета работникам предприятия.*

***Ключевые слова:** социальный пакет, социальные льготы, мотивация, документация, бухгалтерские счета, дополнительные блага.*

***Abstract.** The problems and the necessity of introducing social package in the enterprise. The essence of social classification and packet accounting and analytical support to the formation of social package and in the reporting of information on the benefits package. Directions improve documentation and display your transactions relating to the provision of social package to employees, developed a reporting form to provide social package.*

***Keywords:** social package, social benefits, motivation, documents, accounting records, additional benefits.*

УДК 378.4:316.343.653

Шевчук Т.О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Уманський національний університет садівництва

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ МОРАЛЬНО-ДІЛОВИХ ВІДНОСИН У МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ

***Анотація.** У статті розглядаються теоретичні основи формування культури морально-ділових відносин у майбутніх менеджерів-економістів. Головну увагу акцентовано на розвиток духовності, зміцнення моральних засад суспільства, виховання в молоді високих моральних якостей.*

***Ключові слова:** моральні якості, творча особистість, духовні цінності, менеджер-економіст.*

Постановка проблеми. Наукові праці сучасних педагогів, присвячені формуванню культури спеціалістів у вищих навчальних закладах, засвідчують про модернізацію сучасної вищої освіти, зміну її цілей і системи цінностей. Пріоритетним підходом до проектування цілей та функцій освіти стає культурологічний підхід, що орієнтує систему освіти на рівноправний діалог з особистістю, яка здатна і прагне культурного саморозвитку. Яка сьогодні освіта, які ідеї, світоглядні й морально-етичні системи вивчаються у школах і вищих навчальних закладах, таким буде суспільство у найближчі роки. Отже, особистість та її індивідуальність стають цінністю освіти, а її метою — всебічний розвиток особистості, формування її системи цінностей, загальної та професійної культури.

Необхідність модернізації сучасної вищої освіти зумовлена суперечностями між соціальним замовленням на підготовку конкурентноздатного фахівця і його реальною підготовкою у вищому навчальному закладі, динамікою розвитку суспільства і рівнем реально сформованої професійної підготовки спеціаліста, постійно зростаючими вимогами суспільства до культурного рівня сучасного фахівця і спрямованістю традиційної освіти на його інформаційне насичення у процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади формування змісту підготовки сучасних управлінців досліджують у своїх працях М. Вієвська, Л. Возняк, С. Гончаренко, І. Зязюн, Л. Калініна, І. Козловська, В. Луговий, Ю. Нагірний, Н. Ничкало, В. Пікельна, Н. Побірченко, О. Пономарьов, Л. Пуховська, В. Рибалко, О. Романовський, С. Сисоева, Б. Федоришин, В. Шадриков та інші.

Під час навчання майбутні менеджери-економісти визначають своє ставлення до основних питань культурологічного змісту, які вимагають від них відповідних знань, уявлень, понять, уміння розуміти та вирішувати різноманітні проблемні ситуації, пов'язані з майбутньою професійною діяльністю. У сучасній Україні відчутного характеру набуває система цінностей, що сповідаються молоддю.

Ціль роботи. Метою статті є постановка завдання перед вищою професійною освітою щодо формування у майбутніх менеджерів-економістів системи морально-духовних цінностей, які визначатимуть надалі успіх у кар'єрі.

Виклад основного матеріалу. Морально-етичне виховання у системі формування майбутнього менеджера-економіста має ґрунтуватися на утвердженні основних принципів загальнолюдської моралі, національних традицій, звичаїв, передбачає вироблення в них моральних принципів, покликаних виступати в ролі регуляторів гармонійних взаємовідносин з суспільством і, зокрема, в системі відносин «менеджер-підлеглий», «менеджер-керівник», «менеджер-зарубіжний партнер».

На значущість розвитку духовності майбутнього фахівця вказував В. Вернадський, який вбачав порятунку людства в «згустковій людського інтелекту, здатному виконувати дві найважливіші соціальні функції: формувати науково-технічний прогрес — основу для становлення технологічно розвинутої держави, і творити прогрес духовний - головну умову для становлення цивілізованої країни» [1, с. 84].

М. Вачевський стверджує: «Щоб реформувати економіку країни згідно з інноваційною європейською моделлю та реалізувати в перспективі національну ідею щодо інтеграції у світовий освітянський, науковий, інформаційний та інші простори на засадах рівноправного партнерства, потрібно не лише вибудувати по-новому вітчизняну економіку, а й вирішити ті питання, з якими, власне, пов'язана ефективність будь-якого господарювання. Йдеться насамперед про удосконалення людського фактора, зростання національної свідомості, виховання духовності людей, формування в них державницької психології і відповідальності» [4, с. 75].

Менеджер-економіст, як вважають А. Мяготін, Е. Румянцева, Ю. Палеха, є керівником, який формує відносини всередині та поза організацією, орієнтує її членів на досягнення цілей. Він щоденно приймає рішення, які ґрунтуються на особистих принципах і цінностях, тому, якщо особисті цінності нечіткі,

менеджеру не вистачатиме необхідних підстав для суджень, то в цьому випадку можуть сприйматися оточуючими людьми як необґрунтовані. Сучасна концепція успішного управління орієнтована на такі цінності, як ефективність, реалізація потенціалу працівників і зростаюча готовність до нововведень. А менеджери, які мають нечіткі основні принципи, або відступають від них чи ґрунтуються на цінностях вчорашнього дня, не здатні здійснювати ефективного керівництва. На думку В. Терентьєва, «цінності менеджменту - це свідомий вибір системи ідей, вони мають особливе значення й прийняті в якості спрямовуючих передумов, на основі яких менеджери здійснюють свою професійну діяльність» [5, с. 41].

На думку О. Пономарьова, Д. Чернилевського та ін., головною метою виховання у вищій школі є розвиток духовності, зміцнення моральних засад суспільства, виховання в молоді високих моральних якостей, підготовка гармонійно розвиненої, суспільно активної особистості, професійно грамотного, творчого фахівця, що поєднує в собі високу духовність, моральну чистоту, професійну компетентність і фізичну досконалість. Досягнення цієї мети забезпечується високим рівнем навчальної роботи, а також постійним удосконаленням системи виховної роботи з молоддю. Головним критерієм її ефективності є рівень національної свідомості, суспільної активності, ступінь переростання виховання в самовиховання, додержання моральних і етичних норм, відсутність правопорушень, високий рівень взаємин між викладачем і студентом. Викладачам необхідно враховувати особливості кожного студента, їх можливості щодо сприймання й осмислення духовно-моральних цінностей, вияву інтересів, орієнтирів, потреб у сфері майбутньої діяльності, формування культури морально-ділових відносин.

Майбутні менеджери-економісти повинні мати сформовані ціннісні орієнтири щодо сутності морально-ділової культури, основних вимог щодо культури спілкування, одягу, ділових відносин з іноземними партнерами, норм поведінки в різноманітних ситуаціях, розв'язання конфліктів та ін. Отримання

знань із цих питань позитивно впливатиме на ціннісно-орієнтаційне ставлення менеджерів до морально-ділових відносин.

Зауважимо, що духовний бік гармонійно розвиненої особистості визначає її індивідуальність, спонукає людину до переосмислення свого буття, сприяє розвитку творчості у професійній діяльності і повсякденному житті, допомагає налагодити внутрішній зв'язок між поколіннями завдяки залученню до культури традицій свого народу, сприяє духовному зростанню і самовдосконаленню. Необхідність орієнтації навчальної діяльності на вияв і реалізацію духовних і духовно-практичних здібностей людини обґрунтовано в роботах багатьох сучасних дослідників: А. Бердичівського, Б. Лихачова, В. Толстих, Є. Пасова, В. Пегова, Є. Ямбурга та багатьох інших.

Дослідження гуманістичного напрямку вказують на такі недоліки сучасної освіти, як зміщення акценту виховної роботи з виховання на соціалізацію і адаптацію; підміна ціннісних установок «демократизацією» навчання та ін. На думку О. Гуменюк, З. Карпенко, О. Киричук, у сучасному суспільстві «цінність», «ціннісна культура» є багатозмістовим, категоріальним поняттям, що пояснює вітакультурний формат індивідів, груп, соціумів і навіть людства. Воно є багатофункціональним і складним, відображаючи одночасно зміст мотиваційного, когнітивного, діяльнісного в житті людей.

Важливим показником морально-духовної культури майбутнього менеджера-економіста є система таких настанов, як настанова на співробітництво з колегами, іноземними партнерами; прагнення до спільної з ними діяльності; готовність до діалогічної взаємодії зі співробітниками, відкритість, щирість у взаємодії з ними; настанова на пізнання себе і своїх колег, підлеглих. Морально-духовна функція вищої професійної освіти передбачає засвоєння правил, принципів, норм поведінки менеджерів щодо один одного та всього суспільства. Вона включає розвиток умінь оцінювати поведінку окремих людей, значення етичних аспектів професійної діяльності. Рівень духовно-моральної вихованості майбутніх менеджерів-економістів визначається проявами їхніх почуттів, переживань, реакцій на життєві та ділові

ситуації, події та відтворюється у їх вчинках та поведінці. Духовно-моральне виховання найчастіше здійснюється через індивідуальне спілкування з педагогом шляхом сприйняття й осмислення різномірної інформації, представленої у пресі, радіо і телепередачах, на інтернет-сайтах і т. п.

Висновки. Вища професійна освіта є одним із вагомих чинників формування культури морально-ділових відносин майбутніх менеджерів-економістів. Від змісту та характеру її впливу залежить рівень сформованості морально-ділової культури, дотримання менеджерами необхідних моральних принципів у майбутній професійній діяльності.

Література

1. Вернадский В.И. Начало и вечность жизни / В.И. Вернадский. – М., 1989. – 358 с.
2. Заболотська О. Проблема розвитку індивідуальності студента / О. Заболотська // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – К., 2005. – Випуск 3-4. – С. 25-34.
3. Селіверстова Н.І. Підготовка менеджерів у альтернативній школі / Н.І. Селіверстова. – Запоріжжя, 1999. – 160 с.
4. Скороходов В.А. Менеджмент вищої школи: навч. посіб. / В.А. Скороходов. – Миколаїв, 2003. – 356 с.
5. Терентьев В.К. Истины управления: взгляд на основы менеджмента. / В.К. Терентьев. – М.: Сентябрь, 2002. – № 3. – С. 41.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические основы формирования культуры морально-деловых отношений в будущих менеджеров-экономистов. Главное внимание акцентировано на развитие духовности, укрепление моральных устоев общества, воспитание у молодежи высоких моральных качеств.

Ключевые слова: моральные качества, творческая личность, духовные ценности, менеджер-экономист.

Summary. The article deals with the moral and spiritual function of professional training for the formation of culture of moral and business relations of future economic managers. The main attention is accented on the development of spirituality, strengthening the moral fabric of society, education of young people of high moral character.

Key words: moral and spiritual function, the moral qualities, creative personality, spiritual values, economic manager.